

Blendow Lexnova Expertkommentar - Affärsjuridik, december 2008

I december månads expertkommentar i affärsjuridik behandlar Robert Sevenius, specialist på företagsförvärv och bolagsstyrning, förslagen om att sänka minimigränserna för aktiekapitalet i privata aktiebolag.

- Uppluckringen av kravet på bolagsförmögenhet ökar enligt min mening risken för att aktieägarna ska hållas ansvariga för bolagets handlingar, skriver Robert Sevenius.

Den riskfyllda vägen mot lägre aktiekapital för privata aktiebolaget

I maj och oktober 2008 kom förslag kring sänkning av minimigränsen för aktiekapitalet i privata aktiebolag. Det bakomliggande syftet är att förenkla nybildning och uppmuntra småföretagande. Förslagen följer en europeisk trend mot lägre aktiekapital för privata aktiebolag. Men är det verkligen rätt tid att slopa kraven på bolagsförmögenhet?

I betänkandet [SOU 2008:49](#) Aktiekapital i privata aktiebolag landar utredaren Carl Svernlöv i förslaget att minimigränsen i aktiebolag ska sänkas från 100.000 kr till 50.000 kronor. Utredaren föreslår även alternativet att bolagsbildare tillåts betala in aktiekapital successivt, förslagen kan också kombineras. Detta är ett trendbrott, tidigare har aktiekapitalet alltid höjts till följd av penningvärdeförsämringar. För 13 år sedan höjdes gränsen med motsvarande belopp och även om perioden har präglats av låg inflation framstår idag 100.000 som ett rimligt belopp. Vad är bakgrunden till detta trendbrott?

Under senare år har Europa blivit alltmer integrerat och många företag rör sig över gränserna, vilket är i enlighet med EU:s ambitioner. Det finns dock fortfarande aktiebolagsrättsliga skillnader länderna emellan, särskilt vad gäller icke-publika företag. En sådan skillnad är minimigränsen för aktiekapital. Inom EG-rätten finns en tvingande gräns för minsta aktiekapital för publika bolag men inte för privata. I Storbritannien och Frankrike får aktieägarna själva besluta om lägsta gräns i privata bolag och i flera andra länder finns motsvarande regler på förslag och i andra fall föreslås sänkningar av minimigränsen. På Europavivå föreslog dessutom Kommissionen i juni 2008 att det ska vara möjligt att bilda ett privat europabolag, s.k. SPE (societas privata europea) för att underlätta för små och medelstora företag att verka på den inre marknaden (se [KOM \[2008\] 396](#)). I SPE-bolag föreslås aktieägarna själva kunna bestämma vilket omfattning aktiekapital ska ha, med en praktisk lägsta gräns med ett positivt aktiekapital om 1 euro. Med så skiftande minimigränser i närområdet har tendensen till "forumshopping" ökat, bolagsbildare har ökat intresse att registrera bolaget i det land som har de fördelaktigaste reglerna. Det är allt vanligare med bolagsbildningar i länder med låga aktiekapitalgränser och att företaget bedrivs genom filial i verksamhetslandet. Det finns dock ett legitimt intresse från statsmakterna att försöka förmå företagare att lyda under den lag i landet där företaget är verksamt och att också beskattning sker där.

Utredaren föreslår således en halvering av minimigränsen från och med 1 juli 2009 för att efter en tid pröva om ytterligare behov av sänkning föreligger. Men redan innan remisstiden löpt ut utfärdade Justitiedepartementet en kompletterande promemoria med

ett konkurrerande förslag om sänkning till minsta möjliga belopp. I en [promemoria](#) daterad den 30 oktober 2008 föreslår departementet att minimigränsen för aktiekapital i privata aktiebolag ska vara 1 krona (eller motsvarande belopp i euro). Förslaget kommer till följd av förslaget om europeiska SPE-bolag som omtalats ovan. Dessutom har en dansk utredning föreslagit slopande av minimigräns för anpartsselskaber. I departementets pm föreslås även att reglerna om tvångslikvidation i privat bolag slopas eftersom de mister sin betydelse.

En sådan sänkning till 1 krona, som egentligen innebär en borttagning, kan dock förväntas få förändrade kontraktsmönster vid företagens finansiering eftersom motparterna måste säkra upp sina fordringar på andra sätt än att förlita sig på att aktiekapitalet är tillskjutet och säkerställt genom kapitalskyddsreglerna. Detta förväntas därmed leda till ökade transaktionskostnader, varav några är förhandlingskostnader och juristkostnader. Utredaren gör den rättsekonomiska distinktionen mellan anpassade och icke-anpassade borgenärer, där den första kategorin är borgenärer som på olika sätt kan säkra sina intressen kontraktuellt, bl.a. genom återtagandeförbehåll, borgen, bankgarantier m.m. För icke-anpassade borgenärer som av någon anledning inte har en sådan kontraktuell möjlighet, det kan röra sig om t.ex. skattefordringar eller konsumentkrav, att skydda sig så innebär dock ett obligatoriskt aktiekapital ett visst skydd. I utredningen framhävs även att ett inbetalt aktiekapital av viss storlek fungerar som en "seriositetsspärr", en företagare ska vara villig att satsa en summa pengar på sin affärsidé inför det att hon börjar ingå förbindelser med externa parter.

Det är alltså ännu något oklart hur stor sänkningen av minimigränsen kommer att bli, men att den sänks är klart. Den politiskt viljan tycks vara en maximal sänkning till 1 krona även om utredaren funnit det för lämpligt att sänkningen först sker till 50.000 kronor. Remissbehandlingen avslutas i januari 2009 och en proposition kan väntas tidigast under våren.

Ett par reflektioner avseende den kommande sänkningen i ljuset av den senaste tidens globala finanskris kan få avsluta denna presentation av förslagen. När den s.k. internbankmarknaden fullständigt kollapsat i oktober 2008 och inte fungerat tillfredsställande under flera veckors tid så har krediterna till både stora och små företag blivit lidande. Företagens behov av eget kapital har alltså varit stort och företag med behov av externt främmande kapital har haft svårt att överbrygga finanskrisen. Under dessa omständigheter är den spontana känslan att ett slopat krav på minimikapital är otillfredsställande. Samtidigt har inte heller dagens kapitalgränser föreslagit till att garantera företagen access till främmande kapital. Krisen har med önskvärd tydlighet visat att i extrema situationer står företagen själva och har behov av en disponibel företagsförmögenhet för företagets långsiktiga överlevnadsförmåga, en soliditet. En minimiaktiekapitalgräns är lagstiftarens sätt att underbygga en sådan insikt och finansiell planering hos företagarna. Den andra reflektionen rör kopplingen mellan bolagsförmögenhet och den juridiska personens autonomi. Ett slopat krav på bolagsförmögenhet, om ändå en i många praktiska sammanhang otillräcklig summa, innebär att bolaget inte i samma utsträckning kan förväntas ha ett självständigt ansvar för sina förpliktelser. Ett bolag utan krav på bolagsförmögenhet blir i varje situation inte mer förtroendeingivande än de aktieägare bolaget för närvarande är begåvat med. Regleringen av det finansiella substansen i aktiebolagslagen försvinner mer och mer, vi har tidigare sett slopandet av nominella belopp hos aktierna och kringskärandet av vinstintresset. Detta sker utifrån rent praktiska utgångspunkter men hotar att slänga ut barnet med badvattnet. Uppluckringen av kravet på finansiell substans och

bolagsförmögenhet ökar enligt min mening risken för att aktieägarna ska hållas för ansvariga för bolagets handlingar. Och i så fall går hela poängen med rättsfiguren aktiebolaget förlorad.

Robert Sevenius

Robert Sevenius Ekon. lic., jur.kand., verksam som rådgivare inom Transaction Services samt lärare vid Stockholms universitet, Företagsekonomiska Institutet m fl.